«Cost of Living»

Μπορεί να είναι υπερβολικά προσωπικοί οι συνειρμοί μου, αλλά οι δράσεις των μικρών ομάδων στο κυπριακό θεατρικό πεδίο, μου θυμίζουν σκηνικό από τα έργα του Τζακ Λόντον, όπου οι χρυσωρύχοι κάπου στο Κλόνταϊκ προσπαθούν για ψήγματα χρυσού με όνειρο το μεγάλο εύρημα. Πολλοί άνθρωποι, πολλή προσπάθεια, πολλά όνειρα, πολύς ανταγωνισμός και στον ρόλο του πολύποθου χρυσού - η επιτυχία: τα κομμένα εισιτήρια, οι αντιδράσεις του κόσμου άμεσες στην αίθουσα και έμμεσες σε μορφή προφορικής διαφήμισης ή μετέπειτα φήμης, οι αξιολογήσεις, οι επιχορηγήσεις, κ.λπ. Νομίζω πως παρευρέθηκα στη στιγμή που η Ομάδα Παράσιτα, οι συντελεστές της παράστασης «Cost of Living», μπορούσαν να πουν το «Εύρηκα!». Το βρήκαν, όντως.

Το έργο της Martyna Majok μίλησε στην καρδιά του σκηνοθέτη Φώτη Γεωργίδη. Η μετάφραση του βραβευμένου με Pulitzer 2018 έργου έγινε από την ομάδα με γνώμονα τη φυσικότητα της ροής του λόγου, χωρίς τους άπιαστους στόχους να αποδοθούν οι ιδιοτυπίες της ομιλίας αυτού που κάνει διδακτορικό στο Πρίνστον και εκείνου που είναι φορτηγατζής μακρινών αποστάσεων. Είναι μια από τις γραμμές της σκηνοθετικής προσέγγισης του Γεωργίδη, να φύγει από την αμερικανική συγκεκριμενοποίηση των κοινωνικών και εθνικών χαρακτηριστικών των τεσσάρων προσώπων του έργου και να το μεταφέρει σε παναθρώπινο. Οι τέσσερις ηθοποιοί, η Παναγιώτα Παπαγεωργίου, η Άνδρια Ζένιου, ο Ανδρέας Παπαμιχαλόπουλος και ο Φώτης Γεωργίδης (που, σπεύδω να το πω και οι τέσσερις μπορούν να είναι περήφανοι για τη δουλειά τους) μπορούν και γενικεύουν το νόημα των χαρακτήρων τους και του έργου όλου: αφηγούνται ιστορίες για ανθρώπους που τους λείπει κάτι, όπου αυτό που τους λείπει είναι πιο πολύ απ' αυτό που έχουν. Ο Τζον πάσχει από εγκεφαλική παράλυση, η Άνν είναι παραπληγική από δυστύχημα και οι δύο έχουν ανάγκη από φροντίδα, η Τζες προσπαθεί με τη δουλειά να καλύψει την ανάγκη για επιβίωση και στέγαση, ο Εντ δεν αντέχει το βάρος του «μη ανήκειν». Η θεματολογία του έργου, οι προσπάθειες των προσώπων να καλύψουν τις ανάγκες και τις ελλείψεις, τις δικές τους και των άλλων, να βρουν το ταίριασμα των «εξοχών και των εσοχών τους», όπως τα κομμάτια του παζλ, σ' ένα λιγότερα τίμιο και αληθινό έργο απ' αυτό της Martyna Majok, θα μπορούσε να οδηγήσει σε συναισθηματική παρηγορητική γλυκύτητα (περίπου στο «Οι Πεταλούδες Είναι Ελεύθερες», αν το θυμάστε) ή στην αντίθετη κατεύθυνση, σε σκληρή μαυρίλα. Όμως η συγγραφέας, μετανάστρια δεύτερης γενιάς από τη Πολωνία, έχοντας ζήσει από κοντά και τα θέματα του αγωνιώδους βιοπορισμού και τις συνθήκες της επί πληρωμή φροντίδας αναπήρων και το παγωμένο αίσθημα του «μη ανήκειν», δεν χρειάζεται στυλιστικές παρεκκλίσεις από τη βαθιά κατανοημένη και τίμια αποδοσμένη αλήθεια.

Ούτε και ο σκηνοθέτης εντάσσει την παράστασή του σε κάποιο συγκεκριμένο θεατρικό είδος ισορροπώντας μεταξύ του δραματικού και του αστείου, μεταξύ του κρύου της απόγνωσης και της ζεστασιάς της ανθρώπινης επαφής. Ο Γεωργίδης «πειράζει» τον χώρο και τον χρόνο της δράσης, σμίγοντας τις σκηνές του μπανιαρίσματος των δύο αναπήρων από τους φροντιστές τους στο ίδιο σκηνικό κάδρο. Επενδύει σ' αυτό το πλέξιμο των δύο δράσεων, παραλληλίζοντας στιγμές της προσφοράς φροντίδας και της αποδοχής της ως αμοιβαίες πράξεις εμπιστοσύνης μεταξύ των ανθρώπων. Ο Εντ αγγίζει το σώμα της πρώην γυναίκας του με την τρυφερότητα της σεξουαλικής ανάμνησης, η Τζες αφήνει για λίγο την άμυνά τής μη δέσμευσης. Αλλά η εναλλαγή των δράσεων βάζει όρια στα συναισθήματα, συμβάλλει στην τήρηση του «ιόυο-όου». Ο αρχικός μονόλογος του Γεωργίδη και η τελευταία σκηνή Γεωργίδη -Ζένιου κάνουν τους θεατές

να μπουν αμέσως στην ψυχική σύμπλευση με τα δρώμενα και να παραμένουν συντονισμένοι ως το τέλος. Η Παναγιώτα Παπαγεωργίου, καθηλωμένη στην ακαμψία, μόνο με τη φωνή και το πρόσωπο εκφράζει την οργή, την περηφάνια, την τελική παράδοση στη φροντίδα. Ο Ανδρέας Παπαμιχαλόπουλος καταφέρνει πέρα από την πειστική αναπαράσταση της αναπηρίας του ήρωά του να δώσει τον χαρακτήρα του οικονομικά ανεξάρτητου διανοούμενου, επικεντρωμένου στις δικές του ανάγκες. Η Άντρια Ζένιου κάνει την Τζες να είναι σε συνεχή αμυντική εγρήγορση, με ακονισμένο ένστικτο επιβίωσης και με ανομολόγητη επιθυμία να κουρνιάσει κάπου, να εμπιστευτεί επιτέλους, να ξεκουραστεί. Ο Φώτης Γεωργίδης, ενώ χρησιμοποιεί τα γνώριμα στο κοινό εκφραστικά μέσα (εκφορά λόγου, εκφράσεις προσώπου, σωματική γλώσσα), είναι εσωτερικά γεμάτος με τον λεπτομερώς κατανοημένο ρόλο του και γι' αυτό πολύ αποτελεσματικός στη μετάδοση συναισθημάτων.

Όλα τα σχέδια επιχορηγήσεων των θεατρικών σχημάτων όσο και να διέφεραν μεταξύ τους, καταμέριζαν λεφτά κυρίως αξιολογώντας τις προθέσεις των αιτούμενων. Δεν θα έπρεπε να υπάρχει και μια μορφή «άμεσης επιβράβευσης του αποτελέσματος», ας το πούμε, για να παραταθεί λίγο η ζωή των παραστάσεων που το αξίζουν;